

- у разі припинення існування підприємця;
- на підставі рішення суду у випадках, передбачених законодавством.

Порядок припинення діяльності підприємця встановлюється законом відповідно до вимог Господарського кодексу.

*Губарєв С. В.,
к. ю. н., доцент кафедри приватного
та публічного права
факультету підприємництва та
права Київського національного
університету технологій та дизайну*

ПІДСТАВИ НАБУТТЯ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ ГРОМАДЯНАМИ ТА ЮРИДИЧНИМИ ОСОБАМИ

Розглядаючи питання, пов'язані з підставами набуття прав на землю громадянами та юридичними особами, треба мати на увазі, що вони набувають право власності та право користування земельними ділянками із земель державної або комунальної власності. Це передбачено ч. 1 ст. 116 ЗК, згідно з якою ці права набуваються за рішенням органів виконавчої влади або місцевого самоврядування в межах їх повноважень, визначених земельним законодавством. В законодавстві закріпленні загальні положення, щодо придбання землі як вітчизняними, так і іноземними громадянами та юридичними особами.

Рішення про передачу земельних ділянок у власність чи надання їх у користування приймаються органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування. До таких органів виконавчої влади належать Кабінет Міністрів України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації (обласні та районні держадміністрації міст Києва і Севастополя). Органами місцевого самоврядування, що приймають такі рішення, є сільські, селищні та міські ради, включаючи ради міст Києва і Севастополя. Повноваження цих органів щодо прийняття рішень про передачу відповідних земельних ділянок у власність або надання їх у користування передбачені у другій та третій главах ЗК.

Необхідно зазначити, що відповідно до положень ЗК на відміну від попереднього земельного закону Верховна Рада України не наділена повноваженнями

щодо прийняття рішень про передачу земельних ділянок у власність або надання їх у користування, за винятком узгодження питань, пов'язаних із вилученням (викупом) особливо цінних земель, а повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим у цій сфері обмежені розпорядженням землями, що знаходяться у спільній власності територіальних громад, а також підготовкою висновків стосовно вилучення (викупу) та надання земельних ділянок із земель державної власності, що здійснюється органами виконавчої влади. Аналогічними повноваженнями у межах своєї компетенції наділені обласні та районні ради. А повноваження районних рад у містах визначаються відповідними міськими радами.

Згідно з ч. 2 ст. 116 ЗК набуття прав на землю громадянами та юридичними особами здійснюється шляхом передачі земельних ділянок у власність або надання їх у користування. При цьому для позначення набуття права власності на землю у законі вжито термін “передача”, а для окреслення виникнення права землекористування - “надання”. Треба зазначити, що між цими поняттями є не тільки термінологічна, а й сутнісна відмінність. Передача земель державної та комунальної власності у власність громадянам та юридичним особам недержавної власності змінює власника. Надання ж земельних ділянок у постійне користування юридичних осіб державної та комунальної власності або їх орендне використання юридичними особами та громадянами не впливає на право власності на землю.

Зазначені відмінності відображені й у деяких положеннях земельного закону. Так. Відповідно до ч. 1 ст. 147 ЗК примусове відчуження земельної ділянки, що знаходиться у власності громадян або юридичних осіб, може здійснюватися з мотивів суспільної необхідності в порядку, встановленому законом, і за умови повного відшкодування її вартості. Земельна ділянка, надана із земель державної або комунальної власності в постійне користування, може вилучатися для суспільних потреб за рішенням органів державної влади та місцевого самоврядування. Таким чином, відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності відрізняється від її відчуження для суспільних потреб не тільки за передбаченими випадками їх здійснення, а й за видами та за змістом прав на земельну ділянку.

Однак і передача земельних ділянок у власність, і надання їх у користування - це складні юридичні факти, що охоплюють широке коло дій та потребують документального оформлення. Так, як для передачі земельної ділянки у власність, так

і для надання їй у постійне користування необхідне звернення громадянина або юридичної особи із заявою або клопотанням, до яких мають додаватись відповідні документи; розгляд заяви або клопотання уповноваженим органом і ухвалення відповідного рішення, а в необхідних випадках і надання дозволу на підготовку проекту відведення земельної ділянки; розробка проекту цього відведення, його узгодження, розгляд і затвердження; перенесення проекту в натуру шляхом встановлення меж земельної ділянки на місцевості; одержання документів, що засвідчують право на землю; здійснення державної реєстрації земельної ділянки. Земельний закон передбачає й додаткові вимоги до передачі земельних ділянок у власність або надання їх у користування. До них, зокрема, належать такі, як наявність позитивного висновку конкурсної комісії при передачі земельної ділянки фермерському господарству, підготовка і надання висновків сільськими, селищними, міськими, районними, обласними радами, районними та обласними держадміністраціями за місцем розташування земельної ділянки тощо.

У ЗК право приватної власності на землю громадян та юридичних осіб значно розширене. Воно передбачає безоплатну передачу у власність громадянам лише таких земельних ділянок, які знаходяться у їх користуванні, тих що одержані ними внаслідок приватизації державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, а також ділянок, одержаних із земель державної та комунальної власності в межах норм безоплатної приватизації. Таким чином, зазначену норму треба розглядати як один із способів придбання земельних ділянок, передбачених статтями 81- 82 ЗК.

*Мироненко В. П.,
к. ю. н., доцент, професор кафедри
цивільного права і процесу НАВС*

ДО ПИТАННЯ ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ ІНСТИТУТІВ "НЕДІСНОГО ШЛЮБУ" ТА "НЕУКЛАДЕНОГО ШЛЮБУ"

Відповідно до статті 48 Сімейного кодексу України, шлюб, зареєстрований у відсутності нареченої і (або) нареченого, вважається